Guía Docente

Datos Identificativos			2023/24
Asignatura (*)	Expresión Musical e Novas Tecnoloxías. Estratexias Didácticas	Código	652534016
Titulación			

Descriptores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Mestrado Oficial	2º cuadrimestre	Primeiro	Optativa	3

Idioma	CastelánGalego		
Modalidade docente	Presencial		
Prerrequisitos			
Departamento	ComposiciónDidácticas Específicas e Métodos de Investigación e Diagnóstico en Educación		
Coordinación	Rosa Napal, Francisco César	Correo electrónico	francisco.rnapal@udc.es
Profesorado	Castro Alonso, Vicente Rosa Napal, Francisco César	Correo electrónico	vicente.castro@udc.es francisco.rnapal@udc.es
Web			
Descrición xeral	Esta materia pretende mostrar ao alumnado as múltiples ferramentas que brindan as novas tecnoloxías aplicadas á música. A través do emprego de distintas aplicacións será posible abordar moitos dos contidos que están presentes na educación musical, sempre desde unha óptica creativa.		

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
Coñecer os principais criterios de selección e de secuenciación do material didáctico musical.	AM1 AM11 AM17	BM1 BM11 BM12 BM13	CM3 CM10 CM11
Empregar as TIC e as novas tecnoloxías aplicadas á música como ferramentas educativas interdisciplinares.		BM8	CM6
Deseñar unidades didácticas e traballos por proxectos empregando recursos sonoros innovadores.	AM3 AM7	BM2 BM3 BM4 BM5 BM6	CM1 CM4
Valorar a importancia da expresión musical no contexto global do desenvolvemento intelectual e persoal do alumnado de Educación Infantil e Primaria, considerando a súa contribución a aspectos como a multiculturalidade, a sostenibilidade, a inclusión social e as relacións de xénero.	AM9	BM9	CM2 CM13

Contidos	
Temas	Subtemas

Análise e secuenciación dos contidos propios da expresión musical.	A escoita musical: - Escoita activa e pautas básicas na discriminación auditiva dos elementos do son. - Escoita activa dos sons da aula e da cotorna. A interpretación musical: - Aplicación práctica mediante instrumentos acústicos. - Aplicación práctica mediante a voz e a dobraxe. - Aplicación práctica con instrumentos electroacústicos (analóxicos e dixitais). A creación musical: - Pautas básicas para a composición, improvisación e realización de arranxos no eido educativo. - A xestión do proceso creativo no eido educativo: xestión do grupo e o rol do/a mestre/a como guía.
A expresión musical como recurso didáctico interdisciplinar.	A música como recurso insterdisciplinar coas Ciencias: a paisaxe sonora. A música como recurso insterdisciplinar coas Linguas: musicalización de medios literarios. A música como recurso insterdisciplinar coas Matemáticas e as Tecnoloxías: edición do son. A música como recurso insterdisciplinar coas Artes Plásticas: proxectos multiartísticos.
As novas tecnoloxías da información e da comunicación no ámbito educativo.	Ferramentas para o/a mestre/a: - Aplicación práctica da gravación sonora. - Aplicación práctica da edición do son. - Aplicación práctica do remix de audios. Ferramentas para o/a alumno/a: - Aplicación práctica con dispositivos pezoeléctricos. - Aplicación práctica con caixas de ritmos. - Aplicación práctica con ferramentas online. - Aplicación práctica con videoxogos.
Aplicacións informáticas específicas dirixidas á expresión musical. O seu emprego no deseño de unidades didácticas e de traballos por proxectos.	Aplicacións informáticas (software): - Audacity. - VirtualDJ. - Garage Band. Dispositivos tecnolóxico-informáticos (hardware): - MakeyMakey. - Sintetizadores. - Caixas de ritmos. - Sampler. - Instrumentos de gravación e rexistro sonoro.

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Traballos tutelados	A3 A7 A9 A11 A17 B2 B4 B8 B12 C2	4	20	24

Obradoiro	A3 A17 B6 B13 C3 C4 C6 C10 C11 C13	5	10	15
Análise de fontes documentais	A1 A11 B5 C1	3	10	13
Aprendizaxe colaborativa	B3 B4 C4	4	10	14
Sesión maxistral	A1 B1 B9	4	3	7
Actividades iniciais	A7 A9 B2 B8 B11	1	0	1
Atención personalizada		1	0	1
***Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado**				

Metodoloxías	
Metodoloxías	**Descrición**
Traballos tutelados	Metodoloxía deseñada para promover a aprendizaxe autónoma dos estudantes, baixo a tutela do profesor e en escenarios variados (académicos e profesionais). Está referida prioritariamente á aprendizaxe de ?cómo facer as cousas?. Constitúe unha opción baseada na asunción polos estudantes da responsabilidade polo seu propio aprendizaxe. Este sistema de ensino basease en dous elementos básicos: a aprendizaxe independente dos estudantes e o seguimento desa aprendizaxe polo profesor-titor.
Obradoiro	Modalidade formativa orientada á aplicación de aprendizaxes na que se poden combinar diversas metodoloxías/probas (exposicións, simulacións, debates, solución de problemas, prácticas guiadas, etc.) a través da que o alumnado desenvolve tarefas eminentemente prácticas sobre un tema específico, có apoio e supervisión do profesorado.
Análise de fontes documentais	Técnica metodolóxica que supón o emprego de documentos audiovisuais e/ou bibliográficos (fragmentos de reportaxes documentais ou películas, noticias de actualidade, paneis gráficos, fotografías, biografías, artígos, textos lexislativos, etc.) relevantes para a temática da materia con actividades específicamente deseñadas para o análise dos mesmos. Pódese empregar como introdución xeral a un tema, como instrumento de aplicación do estudo de casos, para a explicación de procesos que non se poden observar directamente, para a presentación de situacións complexas ou como síntese de contidos de carácter teórico ou práctico.
Aprendizaxe colaborativa	Conxunto de procedementos de ensino-aprendizaxe guiados de forma presencial e/ou apoiados con tecnoloxías da información e as comunicación, que se basean na organización da clase en pequenos grupos nos que o alumnado traballa conxuntamente na resolución de tarefas asignadas polo profesorado para optimizar a súa propia aprendizaxe e a dos outros membros do grupo.
Sesión maxistral	Exposición oral complementada có uso de medios audiovisuais e a introdución dalgunhas preguntas dirixidas aos estudantes, coa finalidade de transmitir coñecmentos e facilitar a aprendizaxe. A clase maxistral é tamén coñecida como ?conferencia?, ?método expositivo? ou ?lección maxistral?. Esta última modalidade adoitase reservar a un tipo especial de lección impartida por un profesor en ocasións especiais, cun contido que supón unha elaboración orixinal e baseada no uso casi exclusivo da palabra como vía de transmisión da información á audiencia.
Actividades iniciais	Conxunto de procedementos de ensino-aprendizaxe guiados de forma presencial e/ou apoiados con tecnoloxías da información e as comunicación, que se basean na organización da clase en pequenos grupos nos que o alumnado traballa conxuntamente na resolución de tarefas asignadas polo profesorado para optimizar a súa propia aprendizaxe e a dos outros membros do grupo.

Atención personalizada	
Metodoloxías	**Descrición**

Traballos tutelados	Metodoloxía deseñada para promover a aprendizaxe autónoma dos estudantes, baixo a tutela do profesor e en escenarios variados (académicos e profesionais). Está referida prioritariamente á aprendizaxe de ?cómo facer as cousas?. Constitúe unha opción baseada na asunción polos estudantes da responsabilidade polo seu propio aprendizaxe. Este sistema de ensino basease en dous elementos básicos: a aprendizaxe independente dos estudantes e o seguimento desa aprendizaxe polo profesor-titor. Para o correcto desenvolvemento das sesións e das tarefas acometidas non será necesario posuir coñecementos específicamente musicais nin tecnolóxicos por parte do alumno/a, xa que se acometerán propostas inclusivas adaptadas ao perfil do/a estudante. O software empregado nas sesións e na realización das tarefas será libre.

Avaliación			
Metodoloxías	**Competencias / Resultados**	**Descrición**	**Cualificación**
Análise de fontes documentais	A1 A11 B5 C1	A consulta á literatura específica é requerida de modo transversal durante a realización das tarefas acometidas na aula (lectura documental, visionado de tutoriais online ou outros recursos). Contemplarase a realización de traballos escritos correctamente e fundamentados teóricamente, específicamente naqueles casos cunha asistencia inferior ao 90% das sesións adicadas á realización do proxecto.	10
Traballos tutelados	A3 A7 A9 A11 A17 B2 B4 B8 B12 C2	Participación activa durante os obradoiros levados a cabo na aula, a través da entrega (aula virtual) dos productos artísticos creados durante as sesións ou, no seu defecto, no domicilio. - Os envíos realizaranse a título individual. - Os productos avaliaranse a través de rúbrica. - A non asistencia durante as sesións específicas a cada obradoiro non exime da entrega. En casos xustificados, o profesorado dispoñerá das súas horas de titoría para a aclaración e/ou explicación das mesmas.	50
Obradoiro	A3 A17 B6 B13 C3 C4 C6 C10 C11 C13	Participación activa durante o desenvolvemento en equipo dun proxecto audiovisual acometido na aula. - O grao de implicación e a aportación creativa persoal avaliaranse a través de rúbrica. - O grao de desenvolvemento do producto final acadado polo grupo avaliarase a través de rúbrica. - Para o alumnado cunha asistencia inferior ao 80% das sesións adicadas á realización do proxecto, contemplarase a seguinte alternativa: xustificación curricular e desenvolvemento metodolóxico dunha actividade transversal para educación infantil ou primaria, na que se faga recurso activo das TIC musicais (traballo escrito entre 8-10 páxinas a unha cara, sen contar a portada, índice e anexos), a enviar a título individual (aula virtual).	40

Observacións avaliación

Para aprobar a materia é necesario aprobar cada un dos apartados anteriores. En caso contrario non se fará media. Como consideración xeral, terase especialmente en conta, tanto nos exames como nos traballos, as deficiencias ortográficas de puntuación e acentuación, así como unha redacción inconexa ou inadecuada, deficiente presentación, excesivo número de riscadas etc. Todo iso supoñerá redución de puntos sobre a nota obtida. No caso que o profesorado detecte realización fraudulenta (plaxio) nas probas de avaliación, a cualificación axustarase ao establecido no artigo 14.4. Normas de avaliación, revisión e reclamación das cualificacións dos estudos de grao e máster universitario: "Na realización de traballos, o plaxio e a utilización de material non orixinal, incluído aquel obtido a través de internet sen indicación expresa da súa procedencia e, de ser o caso, o permiso do seu autor/a, poderá ser considerada causa de cualificación de suspenso na actividade. Todo isto sen prexuízo das responsabilidades disciplinarias ás que puidese haber lugar tras o correspondente procedemento".
Nesta materia se o profesorado detecta plaxio nalgunha das probas supoñerá un 0 na cualificación. En caso de reiteración, darase traslado á Comisión Académica para a toma de medidas oportunas. Farase especial fincapé no coidado do medio ambiente en prol dunha educación e sociedade sostible. Os traballos serán enviados exclusivamente de maneira telemática, e de non ser posible, nos documentos impresos non se empregarán plásticos, elixirase a impresión a dobre cara, e papel reciclado, evitando imprimir borradores.

Débese facer un uso sustentable dos recursos e a prevención de impactos negativos sobre o medio natural. Débese ter en conta a importancia dos principios éticos relacionados cos valores da sustentabilidade nos comportamentos persoais e profesionais. Para iso, sempre que sexa posible na elaboración dos traballos empregarase material de reciclaxe e evitarase o emprego de materiais de plástico na entrega dos mesmos. Tal e como se recolle nas distintas normativas de aplicación para a docencia universitaria, deberase incorporar a perspectiva de xénero nesta materia (usarase linguaxe non sexista, bibliografía de autores/as de ambos os sexos, propiciarase a intervención en clase de alumnas e alumnos...) -Traballarase para identificar e modificar prexuízos e actitudes sexistas e influirase na contorna para modificalos e fomentar valores de respecto e igualdade. -Deberanse de detectar situacións de discriminación por razón de xénero e propoñeranse accións e medidas para corrixilas.

Evitarase a discriminación por razón de xénero e propoñeranse accións e medidas para corrixilas. Usarase unha linguaxe non sexista

Fontes de información

Bibliografía básica	Aviñoa, X. (ed.) (2014). Tecnología y creación musical / Grupo de investigación Música, tecnología y pensamiento en los siglos XIX y XX. Lleida: Milenio.Blardony, S. (2006). La formación permanente del profesorado de música a través de las nuevas tecnologías. Música y Educación, Nº19, pp. 151-157.Busquet, F. (2000). Recursos informáticos para la educación musical en la Red Telemática Educativa de Cataluña. Eufonía Nº 20, pp. 6-14.Calvillo, A. (2008). Herramientas didácticas para la educación musical. Cádiz: Bubok.Calvillo, A. (2009a). Fundamentos didácticos de las nuevas tecnologías aplicadas a la música I: Música y edición de sonido. Cádiz: Bubok.Calvillo, A. (2009b). Fundamentos didácticos de las nuevas tecnologías aplicadas a la música II: La edición de partituras y su didáctica. Cádiz: Bubok.Carrera Pérez, E., Román-García, S.; Chao-Fernández, R. (2017). Free software in music education: an interdisciplinary practical approach in Primary School, en Dodero, J.M; Ibarra, M. S. y Ruiz, I. (Coord.) Fifth International Conference on Technological Ecosystems for Enhancing Multiculturality. ACM Digital Library. New York, 1-7.Castro Alonso, V. (2021). El potencial educativo de la musique concrète: una experiencia significativa de creación musical mediante las TIC. En V. Gisbert Caudeli y O.M. Alegre de la Rosa (Dirs. y Eds.), Inclusión e Innovación Educativa. Música y cultura como herramientas docentes (pp. 61-76). Valencia: Tirant Lo Blanch. ISBN: 978-84-18534-74-4Chao-Fernández, R.; Román-García, S.; Chao-Fernández, A. (2017). Art, Science and Magic: Music and Math the classroom, en Dodero, J.M; Ibarra, M. S. y Ruiz, I. (Coord.) Fifth International Conference on Technological Ecosystems for Enhancing Multiculturality. ACM Digital Library. New York. 1-5 Delalande, F. (2004). La enseñanza de la música en la era de las nuevas tecnologías. Comunicar, Nº 23, pp. 17-23.Delalande, F. (2013). Las conductas musicales. Santander: Editorial de la Universidad de Cantabria.Díaz, G. (2007). La audición musical con recursos informáticos. Eufonía, Nº 39, pp. 17-26.Gertrudix, M. (2003). Música y narración en los medios audiovisuales. Madrid: Laberinto.Giráldez, A. (2005). Internet y educación musical. Barcelona: Graó.Giráldez, A. (2007). La educación musical en un mundo digital. Eufonía, Nº 39, pp. 8-16.Green, L. (2009). Significado musical y reproducción social: Defensa de la recuperación de la autonomía. En Lines, D. (Comp.). La educación para el nuevo milenio. Madrid: Morata.Lines, D. (comp.) (2009). La educación musical para el nuevo milenio: Madrid. Morata.Márquez, J. y Sempere, J. (2013). Nuevas tecnologías aplicadas a la Educación Musical. Universidad de Cádiz: UCA.Marshall, N., North, A. y Hargreaves, D. (2005). Educación musical en el siglo XXI: una perspectiva psicológica. Eufonía. Nº 34, pp. 8-32.Martínez, J. (1996). Nuevas herramientas para la educación musical: MIDI y nuevas tecnologías. Eufonía, Nº 4, pp.33-46.Nettl, B. y Russell, M. (eds.) (2004). En el transcurso de la interpretación. Estudios sobre el mundo de la improvisación musical. Madrid. Akal.Oriol, N. (Dir.) (2001). La educación artística, clave para el desarrollo de la creatividad. Madrid: Ministerio de Educación.Palomo, R., Ruiz, J. y Sánchez, J. (2008). Enseñanza con TIC en el siglo XXI. La escuela 2.0. Sevilla: MAD.Ramírez, C. (2006). Música, lenguaje y educación: La comunicación humana a través de la música en el proceso educativo. Valencia: Tirant lo Blanch.Román-García, S.; Chao-Fernández, R.; Chao-Fernández, A. (2017). ICT in the Music Classroom. Achieving Musical Literacy in the 21st. Century, en Gómez Chova, L. López, A y Candel, I., 9th International Conference on Education and New Learning Technologies. IATED Academy: Valencia, 5742-5748.Schafer, M. (1969). El compositor en el aula. Buenos Aires: Ricordi Americana.Small, C. (2006). Música, sociedad, educación. Madrid: Alianza.Swanwick, K. (1991). Música, pensamiento y educación. Madrid: Morata.Swanwick, K. (1994). Musical knowledge. Intuition and analysis in music education. Londres: Routledge and Kegan Paul.Tejada, J. (2001). MIDI para el conservatorio, la escuela y el instituto: encore, finale, band in a box. Barcelona: Rivera Editores.Tejada, J. (2007). Agrupaciones musicales y la práctica en conjunto. Diseño de un seminario para creación de materiales mediante tecnología audio-digital (I). Música y Educación, Nº 72, pp. 133-137.Tejada, J. (2008a). Agrupaciones musicales y la práctica en conjunto. Diseño de un seminario para creación de materiales mediante tecnología audio-digital (II). Música y Educación, Nº73, pp.99-103.Tejada, J. (2008b). Agrupaciones musicales y la práctica en conjunto. Diseño de un seminario para creación de materiales mediante tecnología audio-digital (III). Música y Educación, Nº 74, pp.78-81.Torres, L. (2010). Las TIC en el aula de educación musical: Bases metodológicas y posibilidades prácticas. Sevilla: MAD.Vílchez, L. (2009). La música y su potencial educativo. Madrid: SM.Waisburdi, G. y Erdmenger, E. (2007). El poder de la música en el aprendizaje. Cómo lograr un aprendizaje acelerado y creativo. Sevilla: MAD.

Bibliografía complementaria	Alonso, C. (2008). Improvisación libre. La composición en movimiento. Vigo: Dos Acordes.Alsina, P., Díaz, M., Giráldez, A., Ibarretxe, G. (2009). 10 ideas clave. El aprendizaje creativo. Barcelona: Graó.Díaz, M. y Giráldez, A. (Coords.) (2007). Aportaciones teóricas y metodológicas a la educación musical. Una selección de autores relevantes. Barcelona: Graó.Díaz, M. y Riaño, M. (2010). Voz, cuerpo y acción. Un espacio para la música. Santander: Universidad de Cantabria.Díaz, M. y Riaño, M. (Coords.) (2007). Creatividad en educación musical. Santander: Universidad de Cantabria. Servicio de Publicaciones.Gainza, V. (2002). Pedagogía musical. Dos décadas de pensamiento y acción educativa. Buenos Aires: Lumen.Gainza, V. (2003). La educación musical entre dos siglos: del modelo metodológico a los nuevos paradigmas. Disponible en http://www.udesa.edu.ar/files/ESCEDU/DT/DT10-GAINZA.PDF.García, P. y Estebaranz, A. (2005). Innovación y creatividad en la enseñanza musical. Barcelona: Octaedro.Giráldez, A. (2007). La competencia cultural y artística. Madrid: Alianza.Giráldez, A. (Coord.) (2011a). Didáctica de la música. Barcelona: Graó.Giráldez, A. (Coord.) (2011b). Música. Complementos de formación disciplinar. Barcelona: Graó.Gustems, J. (2013). Creatividad y educación musical: actualizaciones y contextos. Barcelona: Dinsic.Hargreaves, D. (1991). Infancia y educación artística. Madrid: Morata.Hargreaves, D. (1998). Música y desarrollo psicológico. Barcelona: Graó.Nettl, B. y Russell, M. (eds.) (2004). En el transcurso de la interpretación. Estudios sobre el mundo de la improvisación musical. Madrid. Akal.Oriol, N. (Dir.) (2001). La educación artística, clave para el desarrollo de la creatividad. Madrid: Ministerio de Educación.Pascual, P. (2006). Didáctica de la música. Madrid: Pearson Prentice Hall.Paynter, J. (1991). Oir, aquí y ahora. Buenos aires: Ricordi.Paynter, J. (1999). Sonido y estructura. Madrid: Akal.Toch, E. (2001). Elementos constitutivos de la música. Barcelona: Idea Books.Waisburdi, G. y Erdmenger, E. (2007). El poder de la música en el aprendizaje. Cómo lograr un aprendizaje acelerado y creativo. Sevilla: MAD.Willems, E. (1961). Las bases psicológicas de la educación musical. Buenos Aires. Eudeba.Willems, E. (1994). El valor humano de la educación musical. Barcelona: Paidós.Willems, E. (2001). El oído musical: La preparación auditiva del niño. Barcelona: Paidós.

Recomendacións
Materias que se recomenda ter cursado previamente
Materias que se recomenda cursar simultaneamente
Materias que continúan o temario
Observacións
Recoméndase que os envíos dos traballos sexa telemáticamente e se non fose posible, non utilizar plásticos, elexir a impresión a dobre cara, empregar papel reciclado e evitar imprimir borradores. Débese facer un uso sostible dos recursos e a prevención de impactos negativos sobre o medio natural. Debése ter en conta a importancia dos principios éticos relacionados cos valores da sostenibilidade nos comportamentos persoais e profesionais. Evitaráse a discriminación por razón de xénero e proporanse accións e medidas para corrixilas. Usarase linguaxe non sexista.Para o correcto desenvolvemento das sesións e das tarefas acometidas non será necesario posuir coñecementos específicamente musicais nin tecnolóxicos por parte do alumno/a, xa que se acometerán propostas inclusivas adaptadas ao perfil do/a estudante. O software empregado nas sesións e na realización das tarefas será libre.

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías